บทที่ 5
สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวแปรพหุระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก เพื่อค้นหาปัจจัยระดับโรงเรียน ปัจจัยระดับห้องเรียน และปัจจัยระดับนักเรียน ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกรวมทั้งสร้างโมเดลพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก

กรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรอิสระ 3 ระดับที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ได้แก่ ปัจจัยระดับโรงเรียน ประกอบด้วย 1) วุฒิการศึกษา 2) ขนาดของโรงเรียน 3) ประสบการณ์ทางการบริหาร 4) วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 5) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ 6) พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ 7) พฤติกรรมการบริหารด้านการติดต่อสื่อสาร 8) วัฒนธรรมโรงเรียนปัจจัยระดับห้องเรียน ประกอบด้วย 1) วุฒิการศึกษาของครู 2) ประสบการณ์สอนของครู 3) ชั่วโมงสอน ของครู 4) พฤติกรรมการสอนของครู 5) คุณภาพการสอนของครู 6) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 7) การสนับสนุนทางสังคมของครู ปัจจัยระดับนักเรียน ประกอบด้วย 1) เพศของนักเรียน 2) ระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครอง 3) ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง 4) พฤติกรรมด้านการเรียน 5) เจตคติต่อการเรียน 6) พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน 7) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 1) ความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม 2) มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 3) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ 4) มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ 5) มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 6) มีทักษะในการแสวงความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 7) มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี 8) มีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครูและนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ที่เปิดทำการสอนในช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

120 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 120 คน ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 480 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 960 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,560 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น จำนวน 4 ฉบับ คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปรระดับโรงเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อวัดตัวแปรระดับโรงเรียน 8 ตัวแปร คือ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์ทางการบริหาร วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ความเป็นผู้นำทางวิชาการ พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ พฤติกรรมการบริหารด้านการติดต่อสื่อสารและวัฒนธรรมโรงเรียน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปรระดับห้องเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของครูผู้สอน เพื่อวัดตัวแปรระดับห้องเรียน 7 ตัวแปร คือ วุฒิการศึกษาของครู ประสบการณ์การสอนของครู ชั่วโมงสอนของครู พฤติกรรมการสอนของครู คุณภาพการสอนของครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู และการสนับสนุนทางสังคมของครู 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปรระดับนักเรียน เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เพื่อวัดตัวแปรระดับนักเรียน 7 ตัวแปร คือ เพศ ระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พฤติกรรมด้านการเรียน เจตคติต่อการเรียน พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 4) เครื่องมือที่ใช้วัดตัวแปรตาม เป็นแบบประเมินประสิทธิผลการบริหารวิชาการสำหรับครูประจำชั้นใช้เก็บบันทึกคุณลักษณะด้านผู้เรียนตามมาตรฐานด้านผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 4 ฉบับ แล้วนำแบบสอบถามฉบับที่ 1-3 ไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน โรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็นผู้บริหาร 30 คน ครู 60 คน นักเรียน 90 คน ผลการทดลองพบว่า เครื่องมือวัดสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมีค่าความเชื่อมั่น .91 เครื่องมือวัดสำหรับครูผู้สอน มีค่าความเชื่อมั่น .96 และเครื่องมือวัดสำหรับนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่น .95 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 120 ฉบับ ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 480 ฉบับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 960 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมาครบทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 นำข้อมูลที่ตอบแล้วจากโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้อง เรียบร้อยตรวจให้คะแนนแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปแล้วแปลผลและนำเสนอผลการวิจัยในรูปตารางประกอบคำอธิบายแบบความเรียง

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลต่อการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ได้แก่ ปัจจัยระดับนักเรียน ปัจจัยระดับห้องเรียน และปัจจัยระดับโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยระดับนักเรียน พบว่า พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมด้านการเรียน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศของนักเรียน ระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และเจตคติต่อการเรียนไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก และปัจจัยระดับนักเรียน ได้แก่ เพศของนักเรียน ระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พฤติกรรมด้านการเรียน เจตคติต่อการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สามารถร่วมกับอธิบายประสิทธิผลการบริหารวิชาการ ได้ประมาณร้อยละ 9.40

2.2 ปัจจัยระดับห้องเรียน พบว่า พฤติกรรมการสอนของครู มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมการสอนของครู มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน วุฒิการศึกษาของครู ประสบการณ์การสอนของครู ชั่วโมงสอนของครู คุณภาพการสอนของครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู การสนับสนุนทางสังคมของ

ครู ไม่มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก และปัจจัยระดับห้องเรียน ได้แก่ วุฒิการศึกษาของครู ประสบการณ์การสอนของครู ชั่วโมงสอนของครู พฤติกรรมการสอนของครู คุณภาพการสอนของครู ความพึงพอใจในการทำงานของครู การสนับสนุนทางสังคมของครู สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 11.00

2.3 ปัจจัยระดับโรงเรียน พบว่า ขนาดโรงเรียนมีอิทธิพลทางลบต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีอิทธิพลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมการสอนของครู ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประสบการณ์ทางการบริหาร มีอิทธิพลทางลบต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมการสอนของครูที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนวุฒิการศึกษา วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร พฤติกรรมการบริหารด้านการติดต่อสื่อสาร และวัฒนธรรมโรงเรียน ไม่มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก และวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทางการบริหาร ขนาดของโรงเรียน วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ความเป็นผู้นำทางวิชาการ พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ พฤติกรรมการบริหารด้านการติดต่อสื่อสาร และวัฒนธรรมโรงเรียน สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 31.90

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสอดคล้องของผลการวิจัยกับกรอบความคิดในการวิจัยและสมมติฐาน

ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับกรอบความคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย กล่าวคือ มีตัวแปรต้นทั้งระดับนักเรียน ระดับห้องเรียนและระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก โดยพบว่าตัวแปรระดับนักเรียน คือ พฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อนและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตัวแปรระดับห้องเรียน คือ พฤติกรรมการสอนของครู มีอิทธิพลต่อประสิทธิผล

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

การบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก และพบว่าตัวแปรระดับโรงเรียน คือ ขนาดโรงเรียนและพฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ทั้งนี้โดยพบว่าขนาดโรงเรียนมีอิทธิพลเชิงลบต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก

2. ระดับประสิทธิผลการบริหารวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก รายข้อพบว่า นักเรียนเห็นความสำคัญชื่นชมเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา นักเรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม นักเรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติดีต่ออาชีพสุจริต นักเรียน มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นักเรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง จึงสรุปได้ว่า ประสิทธิผลการบริหารวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผลจากการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมานับตั้งแต่ พ.ศ. 2542 และต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจทางการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 โดยกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยกำหนดประเภทสถานศึกษาเป็น 2 ประเภท คือสถานศึกษาประเภทที่ 1 และสถานศึกษาประเภทที่ 2 และรวมกลุ่มสถานศึกษาประเภทที่ 1 และรวมกลุ่มสถานศึกษาประเภทที่ 2 ร่วมกันบริหารและจัดการศึกษาในลักษณะเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความใกล้ชิด มีความสะดวกในการติดต่อสื่อสารร่วมมือกันบริหารจัดการศึกษาในลักษณะเครือข่ายเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง โดยจัดให้มีการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ทำให้ผู้บริหาร รองผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ และร่วมกันขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้ให้สูงขึ้น ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายด้านสังคมและคุณภาพชีวิตด้านการศึกษาที่จะปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2551-2554) ของกระทรวง

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ศึกษาธิการ โดยให้ประชากรในวัยเรียนได้รับการศึกษา 12 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาหลักเพิ่มขึ้น โดยการระดมทรัพยากรเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการ สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนถึงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งรัฐบาลได้แก้ไขระเบียบการอุดหนุนเงินจากท้องถิ่นให้ท้องถิ่นสามารถอุดหนุนเงินให้สถานศึกษาได้โดยไม่จำเป็นต้องถ่ายโอนไปยังท้องถิ่น และเพิ่มงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียนเพิ่มขึ้นโดยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก 1,800 บาท เป็น 3,500 และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก 2,700 บาท เป็น 3,800 บาท ทำให้สถานศึกษามีงบประมาณเพิ่มมากเกือบเท่าตัว และกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศการระดมทรัพยากรทางการศึกษาให้สถานศึกษาเก็บค่าใช้จ่ายบางประการจากผู้ปกครองได้ และการขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงศึกษาธิการบรรจุข้าราชการทดแทนข้าราชการที่เกษียณอายุราชการได้ 100% ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมัธยมศึกษา มีทรัพยากรในการบริหารจัดการและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงตระหนักและทราบดีว่าการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับภาระงานทุก ๆ ด้านในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543, หน้า 11) การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างมาก ส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่ก็เป็นเพียงส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (รุจิร์ ภู่สาระ และ จันทรานี สงวนนาม, 2545, หน้า 56) ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายใต้การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การมีเครือข่ายพัฒนาการศึกษา และทรัพยากรต่าง ๆ ที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีประสิทธิผลระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์อร สดเอี่ยม (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสาขาวิชา ในระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันราชภัฏ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสาขาวิชา ในระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันราชภัฏอยู่ในระดับมาก และวาสนา ไชยพรรณนา (2546, หน้า 136) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประสิทธิผลในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนไปสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาโดยรวมอยู่ระดับมาก

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงว่าตัวแปรทั้งสามระดับ ได้แก่ตัวแปรระดับนักเรียน ตัวแปรระดับห้องเรียน และตัวแปรระดับโรงเรียน สามารถอธิบายประสิทธิผลการบริหารวิชาการได้ โดยตัวแปรระดับนักเรียน อธิบายประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดีที่สุด รองลงมาเป็นตัวแปรระดับโรงเรียน และระดับห้องเรียนตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้งสามระดับนี้มีตัวแปรย่อยบางตัวที่ไม่สามารถอธิบายประสิทธิผลการบริหารวิชาการ สำหรับตัวแปรย่อยที่สามารถอธิบายประสิทธิผลการบริหารวิชาการได้ดีที่สุด คือ พฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ พฤติกรรมด้านการสังคมกับกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และขนาดของโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

3.1 พฤติกรรมด้านการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านการเรียนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก แสดงว่า พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียนเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ทั้งนี้เพราะว่า พฤติกรรมด้านการเรียน เป็นการปฏิบัติตนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยในการที่นักเรียนแสดงออกถึงความตั้งใจ ความกระตือรือร้น ความสนใจใฝ่เรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สนใจสอบถามครูอาจารย์ในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนเชื่อฟังคำสั่งสอนและร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดให้ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมถึงความสามารถในการวางแผน การเรียนรู้ (ราชันย์ บุญธิมา, 2542, หน้า 9 อ้างถึงใน บุญเรือน หมั้นทรัพย์, 2538, หน้า 57) การที่นักเรียนมีพฤติกรรมดังกล่าวนั้นแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้และพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจ (Motive) เป็นพลังสำคัญที่ผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ โดยความหมายของแรงจูงใจ คือ ความต้องการ ความสนใจซึ่งจะนำคนไปสู่เป้าหมาย ซึ่ง วรูม (Vroom, 1964) ได้เสนอทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางว่า บุคคลจะมีแรงจูงใจในกระทำสิ่งนั้น ๆ สูง ถ้าบุคคลนั้นคาดหวังว่า การทำสิ่งนั้นจะมีผลไปสู่ผลงานที่ดี นำไปสู่รางวัลหรือการให้รับผลตอบแทนที่สูง ในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมีการวัดและประเมินผลโดยการให้ระดับการเรียนเป็นเกรด และในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งรับตรงหรือการแอดมิสชั่นของสถาบันอุดมศึกษาไทย มีการนำผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) และบางสถาบันก็นำเรื่องคุณธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาคัดเลือกเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบกับโรงเรียนต่าง ๆ จะมีการกระตุ้น สร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนเห็นผลสำเร็จ

ที่เกิดขึ้น โดยมีการยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียนที่มีผลการเรียนดี มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และจัดแนะแนวการเรียนต่อ โดยศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในการเรียน การประกอบอาชีพ ดังนั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวัยที่มีเอกลักษณ์ของตนเองชัดเจนขึ้น และเกี่ยวข้องกับอาชีพมากขึ้น จึงมีความต้องการและรู้จักพัฒนาตนเองให้มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคมโดยส่วนรวม นักเรียนจึงมีความคาดหวังที่จะศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องการ หรือได้ประกอบอาชีพที่ดี การจะประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังได้นักเรียนมีการรับรู้ว่าต้องมีผลการเรียนที่ดีและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการมีนิสัยหรือแบบแผนพฤติกรรมการเรียนที่ดีและปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ส่งผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Carter, 1982, p. 4375-A) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮย์วูด และสวิทซ์กีย์ (Haywood & Switzky, 1986, pp. 1-46) พบว่า แรงจูงใจภายในส่งผลต่อพฤติกรรมที่มีประสิทธิผล กล่าวคือ นักเรียนที่มีแรงจูงใจภายในจะขยันและทำงานได้ยาวนานกว่า เลือกเป้าหมายในการทำงานที่สูงกว่า และกำหนดรางวัลสำหรับตนเองมากกว่าแรงจูงใจภายนอก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ครองสิน มิตังทะ (2548, หน้า 115) ที่พบว่า แรงจูงใจภายในมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านพฤติกรรมหรือนิสัยทางการเรียน ดังนั้น การส่งเสริม สนับสนุน และสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนคาดหวังในอนาคตที่ดีของตนเองจะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ทำให้เกิดประสิทธิผลการบริหารวิชาการในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญ จรูญธรรมพินิจ (2530, หน้า 121) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นิสัยการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มซูมารา (Mzumara, 1996, p. 47) ได้ศึกษาความคาดหวังที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและทัศนคติต่อความคาดหวังในการเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยของ เชียร์เรน และเพลกรัม (Scheerens, Vermeulen, & Pelgrum, 1989, pp. 789-799) พบว่า พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นารี อาแว (2545, บทคัดย่อ) และผลการวิจัยของ พิมพ์พร สดเอี่ยม (2547, หน้า 287) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลการบริหารทางวิชาการของผู้บริหาร

3.2 พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก แสดงว่า พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ทั้งนี้เพราะว่า พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมในการคบหาสมาคมมีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน กับเพื่อนนักเรียน แสดงออกถึงความสนิทสนมไว้วางใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการปรับตัว การยอมรับ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับต่าง ๆ ได้ การแสดงออกของนักเรียนในการคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนดังกล่าวได้ดีนั้น แสดงถึงการมีทักษะทางสังคมและมีความเข้าใจกลุ่ม ซึ่ง โคลเบิร์ก (Kolhberg, 1964, p. 405) ได้สร้างทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม โดยศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลในหลายสังคมและวัฒนธรรมทั้งชาวตะวันตกและชาวตะวันออก และสรุปว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ทั่วโลกแบ่งได้ 3 ระดับ (Level) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) รวมพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวคิดของ โคลเบิร์ก มีทั้งหมด 6 ขั้น เริ่มจากขั้นต่ำสุดจนถึงขั้นสูงสุดดังนี้ 1) หลักการหลบหนีไม่ให้ถูกลงโทษ 2) หลักการ ได้รับรางวัล 3) หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น 4) หลักการทำหน้าที่ 5) หลักการมีเหตุมีผลและการเคารพตนเอง 6) หลักการทำตามอุดมคติสากล การที่นักเรียนมีพฤติกรรมสังคมกับกลุ่มเพื่อนเป็นตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบิร์ก ขั้นที่ 4 หลักการทำหน้าที่ ใช้มากในนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป กล่าวคือ นักเรียนจะมีความเจริญทางสติปัญญาและได้รับความรู้และประสบการณ์มากพอที่จะรู้ว่าในสังคมประกอบด้วยคนกลุ่มต่าง ๆ แต่ละกลุ่มจะมีหลักเกณฑ์ให้สมาชิกยึดถือ และบางกลุ่มจะมีเจ้าหน้าที่รักษากฎเหล่านั้น นักเรียนในวัยนี้จะตระหนักถึงหน้าที่รู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม และรู้ว่าตนเองมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่สังคมกำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของ เฮอร์ลอค (Hurlock, 1978, p. 228) ได้กล่าวว่า เด็กนักเรียนสามารถเรียนรู้และปรับพฤติกรรมของตนเองกับกลุ่มเพื่อน เพื่อให้สอดคล้องกับแบบแผนของสังคม จะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ลักษณะของพฤติกรรมที่เด็กจะเข้าสังคมได้ดี ต้องแสดงพฤติกรรมตามแนวทางที่สังคมยอมรับและนิยมชมชอบ 2) บทบาทในสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีที่เกิดจากการยอมรับตามธรรมเนียมของสังคม เช่น บทบาทของแม่ ของพ่อ และของคุณครู 3) ทัศนคติต่อสังคม เป็นความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อสังคม เด็กยอมรับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ทางสังคม จะต้องมีความรู้สึกพึงพอใจ มีความสุขในกิจกรรมทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน การที่วัยรุ่นได้อยู่ในกลุ่มเพื่อนจะช่วยให้สามารถเข้าใจผู้อื่น เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เกิดความผูกพันและยอมรับซึ่งกันและกัน พัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิต มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในบุคคล และมีความหวังที่จะมีชีวิตในอนาคต เมื่อนักเรียนมีเพื่อนในกลุ่มที่ดีคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชักชวนกันให้กระตือรือร้น ขยันเรียน ตลอดจนมีการเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการเชิงสร้างสรรค์ก็ช่วย

ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะในการปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดียิ่งขึ้น (Vaughn, 1994, p. 3706-A) ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ จะทำให้นักเรียนอยู่โรงเรียนอย่างมีความสุข ไม่มีเรื่องวิตกกังวล สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้รับการกระตุ้นการเรียนรู้ จากกันและกัน จะทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2543, หน้า 8-14) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบพร เกตุทัต (2528 อ้างถึงใน บุญเรือน หมั้นทรัพย์, 2538, หน้า 58) พบว่า นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ดี จะไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวแต่อย่างใด แต่จะสนใจเรียน และสนใจกิจกรรมการเรียน เมื่อนักเรียนสนใจการเรียนจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนสูงขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกลสไตน์ (Goldstein, 1987, p. 129) พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อนของนักเรียนใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน นอกจากนี้ รีดส์ ฮอบกินส์ และฮอลลี่ (Reid, Hopkins, & Holly, 1988, p. 28) ได้ทำการศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัย เกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบอีกว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนนักเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนและ นารี อาแว (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของหัวหน้าภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน 10 แห่ง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยระดับนักศึกษา ด้านพฤติกรรมการเรียน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของหัวหน้าภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน

3.3 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกาคตะวันออก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยแรกที่นักเรียนมีความผูกพันอย่างใกล้ชิด ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของครอบครัวที่พ่อ แม่ พี่น้อง มีความรักใคร่ผูกพัน สนิมสนมและปรองดองร่วมปรึกษาหารือเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่ง ครอนบัค (Cronbach, 1990, p. 205) กล่าวว่า ในครอบครัวที่อบอุ่นพ่อแม่จะแสดงออกถึงความรักใคร่ และส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกของตน ความคงเส้นคงวาด้านอารมณ์ของพ่อแม่จะลดความวิตกกังวลของเด็กซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ ส่วน เกจ และเบอร์ลิเนอร์ (Gage & Berliner, 1979, p. 12) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่มีต่อความสามารถของนักเรียน 2 ประการคือ 1) นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยตรง

จากสภาพการณ์ในครอบครัวและการเลียนแบบผู้ใหญ่ในครอบครัว 2) นักเรียนจะมีบุคลิกลักษณะและการใช้ความสามารถของตน โดยได้รับอิทธิพลมาจากการพิจารณาและเจตคติของพ่อแม่ ย่อมทำให้นักเรียนมีจิตใจสบาย ร่าเริงแจ่มใส มีสมาธิและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543, หน้า 8-14) ที่กล่าวว่า ในครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษา นักเรียนจะเห็นความสำคัญของการเรียน พ่อแม่กระตุ้นนักเรียนให้มีแรงจูงใจและเป้าหมายจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ดังนั้น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงถือว่าเป็นลักษณะหนึ่งของสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่พ่อแม่สร้างขึ้น และมีส่วนในการส่งเสริมการเรียนของนักเรียน มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน แคปแลน (Caplan, 1974, p. 189 cited in Faber, 1983, p. 269) ได้อธิบายว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นความยึดเหนี่ยวระหว่างบุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งทางอารมณ์และทรัพยากรอื่น ๆ และแรงสนับสนุนทางสังคมของบุคคลอาจมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ครอบครัว พี่น้อง เพื่อนฝูง โดย แคปแลน (Caplan, 1974, p. 189 cited in Jacobson, 1980, p. 252) ได้แบ่งประเภทของการสนับสนุนทางสังคมไว้ 3 ประการ คือ 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional Support) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเอาใจใส่ดูแล ทำให้บุคคลมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการยอมรับนับถือ ได้รับความรัก การเอาใจใส่ดูแล 2) การให้ข่าวสารข้อมูล เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุนความรู้ การให้คำแนะนำ 3) การช่วยเหลือทางวัตถุและบริการ (Materials Support) เป็นการให้บริการด้านสวัสดิการ วัตถุ สิ่งของ สิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถช่วยในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ภายในที่ดี ผู้ปกครองและพี่น้องดูแล ช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคม จะทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีแรงจูงใจในการเรียนและมีพฤติกรรมการเรียนที่ดี จะส่งผลทางตรงต่อความสามารถของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ วอกลาง และคณะ (2545, หน้า 146-147) ซึ่งพบว่า นักเรียนในครอบครัวที่ได้รับการสนับสนุนและให้กำลังใจ การช่วยเหลือทุนทรัพย์ การดูแลเอาใจใส่และการช่วยเหลือแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สิริพร ปาณาวงษ์ (2545, หน้า 145) ที่พบว่า องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและงานวิจัยของ ครองสิน มิตังทะ (2548, หน้า 110) ที่พบว่า ความสัมพันธภาพภายในครอบครัวมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

3.4 พฤติกรรมการสอนของครู

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการสอนของครูเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า พฤติกรรมการสอนของครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ บทบาทของครูนับว่ามีความสำคัญที่จะผลักดันให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ขึ้นอย่างต่อเนื่อง ครูจำเป็นต้องเตรียมการสอนและกำหนดเป้าหมายของการสอน สร้างองค์ความรู้ใหม่ของกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง นิวส์เบิล และแคนนอน (Newble & Cannon, 1995, pp. 1-2) พบว่า การสอนในระดับมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องมีลักษณะดังนี้ 1) การจัดการ ได้แก่ การจัดการวางแผนการสอนรายวิชา การเตรียมลำดับขั้นการบรรยาย การใช้สื่อประกอบ และมีโครงสร้างการบรรยายที่ชัดเจน ถูกต้อง 2) การสอน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการสอน เช่น การบรรยาย การสาธิต การอภิปราย กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด และจูงใจให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน 3) การวัดผลประเมินการเรียนการสอนต้องมีความถูกต้องเที่ยงตรง เชื่อถือได้ 4) การสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียน 5) ความรู้และทักษะในเนื้อหา เป็นลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่ง และเป็นความสามารถพื้นฐานของลักษณะอื่น ๆ ดังนั้น พฤติกรรมการสอนของครู อาจารย์จึงมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียน ครู อาจารย์จึงต้องมีการจัดเตรียมแผนการสอน เนื้อหาวิชา การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดชั้นเรียนและการปฏิบัติการสอนอย่างจริงจังด้วยความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่นักเรียน ตลอดจนการติดตามแก้ไขผลการเรียนรู้โดยการสอนซ่อมเสริมอย่างต่อเนื่อง (แจ่มจันทร์ กุลวิจิตร, 2532, หน้า 5-6) ซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนทั้งด้านคุณธรรม ด้านเจตคติต่าง ๆ ที่มีต่อการเรียนรู้สูงตามไปด้วย (สำเริง บุญเรืองรัตน์, 2539, หน้า 35) ไทรแอนดิส (Triandis, 1971, p. 189) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของเจตคติไว้ 3 ประการ คือ 1) ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นส่วนที่สมองของบุคคลได้มีความรับรู้และวินิจฉัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับและทำให้เกิดทัศนคติซึ่งแสดงออกมาในแนวคิด ว่าอะไรถูกอะไรผิด 2) ความรู้สึกนึกคิด (Affective Component) เป็นลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่คล้อยตามความคิด ทัศนคติที่แสดงออกในการชอบหรือไม่ชอบ เป็นสิ่งเร้าอย่างหนึ่ง 3) พฤติกรรมการแสดงออก (Behavior Component) เป็นการฝึกทักษะของการปฏิบัติ หรือการตอบสนอง อันเป็นผลเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึก ที่จะแสดงออก

ในรูปของการยอมรับหรือการปฏิเสธ ซึ่ง ฮอสเลอร์ และสเตทส์ (Hossler & Stage, 1992. pp. 425-451) กล่าวว่า ครูผู้สอนถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนของผู้เรียนให้เป็นไปในแนวทางที่ดีจนทำให้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและหลักสูตรประสบความสำเร็จ และการที่จะทราบว่าผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียนแต่ละวิชาอยู่ในระดับใด ครูและเพื่อนสามารถบอกได้ วู้ดส์ (Wood, 1994, p. 274) พบว่า เจตคติต่อการเรียนของนักเรียนมีผลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเหตุผล แนวคิดและหลักการสรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะมีอิทธิพลต่อความรู้ ความเข้าใจ เจตคติทางการเรียน และคุณธรรมของนักเรียน ถ้าพฤติกรรมการสอนของครูมีประสิทธิภาพจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดี ทำให้มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2548, หน้า 246) ที่ศึกษาปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร เมื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวแปรตาม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นารี อาแว (2545. หน้า 167) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของหัวหน้าภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสอนมีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของหัวหน้าภาควิชา

3.5 ขนาดของโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของโรงเรียนมีอิทธิพลทางลบต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก แสดงว่า ขนาดโรงเรียนมีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก โดยขนาดโรงเรียนยิ่งใหญ่ขึ้นหมายถึงมีจำนวนมากขึ้น ประสิทธิผลการบริหารวิชาการจะลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการได้การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปยังโรงเรียนทำให้โรงเรียนมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษามากขึ้น ทำให้โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ตลอดจนรัฐบาลได้จัดโครงการโรงเรียนดีใกล้บ้านอย่างต่อเนื่องจากรุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 3 ทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ที่อยู่ประจำอำเภอและประจำตำบลได้เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมด ส่งผลให้โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนมากได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลและภาคีเครือข่ายในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนางานวิชาการและแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนขนาดเล็กยังได้รับการพัฒนาโดยการอุดหนุนงบประมาณรายหัวให้

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

เพิ่มเติมเพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในอำเภอหรือในตำบลขนาดใหญ่ ครูอาจารย์มักเป็นคนหนุ่มสาว ทำให้ การพัฒนาคุณการศึกษาในยุคการปฏิรูปการศึกษารอบ 2 เป็นไปได้อย่างรวดเร็วกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษที่มีความพร้อมทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ จำนวนครู แต่ความยุ่งยากก็มากขึ้นเนื่องจากอยู่กับคนจำนวนมาก วัสดุอุปกรณ์จำนวนมาก พื้นที่มากที่ต้องบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เวห์ลาจ (Wehlage, 1989, p. 144) ได้ศึกษาโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ 14 แห่ง พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กควรมีนักเรียนไม่เกิน 400 คน เป็นขนาดที่ง่ายต่อการกำหนดเป้าหมาย การจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จะทำให้เกิดความยุ่งยากในการบริหารจัดการ เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับครู ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน แสดงว่าโรงเรียนขนาดเล็กสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนได้ดีกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ รวมทั้ง ชายน์ (Schein, 1985, p. 59) ได้สรุปผลวิจัยไว้ว่า โรงเรียนขนาดใหญ่สามารถนำไปสู่พฤติกรรมของความแตกแยกในการบริหารงานได้ง่าย เกิดความล้มเหลวในการจัดการเรียนการสอน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านกายภาพทำได้ยาก นีย์ (Nye, 1996, p. 4371) ได้ศึกษาขนาดของโรงเรียนกับประเภทห้องเรียนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา มลรัฐเทนเนสซี ผลวิจัยพบว่า ขนาดโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยประเภทห้องเรียนขนาดเล็กจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าห้องเรียนขนาดใหญ่ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการอ่านของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับประเภทห้องเรียนขนาดเล็กมากที่สุด รวมทั้งโรงเรียนขนาดเล็กมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของมองค์ (Monk, 1986, p. 24) เกี่ยวกับประโยชน์จากการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ข้อสรุปข้อหนึ่งว่า ว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนได้ดีกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

3.6 พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำมีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก แสดงว่าพฤติกรรมด้านการเป็นผู้นำ เป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารมีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในงานของผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพ

ในการนำ และการใช้ภาวะผู้นำในการปรับเปลี่ยนและพัฒนางานให้ดีขึ้น (Hoy & Miskel, 1982, pp. 116, 400) กล่าวว่า ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงาน โดยหน้าที่ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้นำ โดยเป็นจุดรวมพลังและเป็นตัวแทนของทุกคนในหน่วยงานความสามารถและลักษณะของผู้นำมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดต่อคุณภาพและคุณค่าขององค์การ ผู้นำมิใช่เพียงการที่จะต้องมีความรู้ดีทำงานด้วยความสามารถ เฉลียวฉลาดเท่านั้นแต่จะต้องมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ร่วมงานและเป็นผู้ที่รู้จักสอนแนะผู้ร่วมงานให้สามารถใช้ความสามารถของแต่ละคนทำงานให้เกิดผลสำเร็จได้ด้วย (สุวรรณ ขวัญแก้ว, 2533, หน้า 11) สอดคล้องกับ แบส (Bass, 1985) ซึ่งได้ขยายแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ เบิร์นส์ โดยอธิบายลักษณะผู้นำทั้ง 2 แบบ ดังนี้ 1) ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ เป็นกระบวนการที่ผู้นำจะทำให้ผู้ตามเชื่อถือ ยกย่อง ยอมรับผู้นำและกระตุ้นให้ผู้ตามทำงานมากกว่าปกติ โดยผู้นำสามารถเปลี่ยนสภาพผู้ตาม ดังนี้ 1) ให้เกิดความรู้สึกเห็นความสำคัญและคุณค่าของผลงานที่จะออกมา 2) จูงใจให้ผู้บังคับบัญชาสนใจทำงานเพื่อหน่วยงานหรือหมู่คณะ 3) เปลี่ยนแปลงระดับความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สูงขึ้น โดยอาศัยคุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญ 4 ประการ คือ การโน้มน้าวความคิด (Idealized Influence) การดลใจ (Inspiration) การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล (Individualized Consideration) และการกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation) 2) ผู้นำแบบแลกเปลี่ยน จะมีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ดังนี้ 1) ผู้นำจะพิจารณาว่าอะไรคือสิ่งที่ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการจากการทำงาน และพยายามให้ได้รับเมื่อผลการปฏิบัติงานบรรลุความต้องการ 2) มีการแลกเปลี่ยนผลตอบแทนและสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในความพยายามเหมาะสม 3) ตอบสนองตามความจำเป็นและความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชานานเท่าที่เขาจะทำงานให้ลุล่วง จากแนวความคิดนักวิชาการดังกล่าว ในการปฏิรูปการศึกษารอบ 2 เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา หลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประเภทที่ 1 และโรงเรียนประเภทที่ 2 เพื่อให้ผู้บริหารยุคใหม่เป็นผู้นำในการสร้างวิสัยทัศน์ให้แก่องค์การและใช้พฤติกรรมการบริหารแบบเปลี่ยนสภาพ กระตุ้นและจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดความรักความผูกพันต่อองค์การ มีเจตคติที่ดีและร่วมปฏิบัติงานให้โรงเรียนประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตลอดจนได้มีการส่งเสริมได้มีการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้นได้ ซึ่งการกระทำ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ดังกล่าวทำให้ครูผู้สอนมีความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอนและความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ อันจะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการศึกษาและประสิทธิผลการบริหารวิชาการให้สูงขึ้นต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ วูดส์ และโอลูจลิน (Woods & O'Loughlin, 1998 อ้างถึงใน พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2547, หน้า 44) ได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศทางการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำที่เป็นปัจจัยทำให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศทางการศึกษา ประกอบด้วย มีความชำนาญในการเลือกครู ปฏิบัติงานอย่างมีอิสระ กำกับติดตามกิจกรรมโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ อุทิศเวลาให้กับการปรับปรุงโรงเรียนเต็มที่ สนับสนุนและส่งเสริมครู แสวงหาทรัพยากร และเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดี และฟินเคลีย (Finklea, 1997 อ้างถึงใน พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2547, หน้า 45) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของอาจารย์ใหญ่และประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานของอาจารย์ใหญ่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลทางวิชาการของโรงเรียน ส่วนนารี อาแว (2547, หน้า 166) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของหัวหน้าภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า พฤติกรรมด้านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของหัวหน้าภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วันชัย นพรัตน์ (2540, หน้า 211) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 12 ได้ดี และดีเบนเนทเดทโต (Di Benedetto, 1988, p. 2037) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบของผู้นำกับผลสัมฤทธิ์ทางภารเรียนโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของครูใหญ่เหมือนกัน

3.7 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นตัวแปรต้นระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก ผ่านพฤติกรรมด้านสอนของครู โดยความเป็นผู้นำทางวิชาภารมีอิทธิพลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมด้านการสอนของครูที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการ แสดงว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการนำความรู้ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ของสถานศึกษา กลิคแมน (Glickman, 1992 cited in Blasé & Blasé, 1999, p. 351) มีความเห็นว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การเป็นผู้ก่อให้เกิดความร่วมมือในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการไปสู่เป้าหมาย เช่นเดียวกับ ลิทวูด (Leithwood, 1994, p. 3) ที่มีความเห็นว่าความเป็นผู้นำทางวิชาการ คือ กลุ่มของพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อการสอนในชั้นเรียน มีความรับผิดชอบในการให้ข้อมูลสารสนเทศแก่ครูเกี่ยวกับกลยุทธ์ เทคโนโลยี และเครื่องมือทางการศึกษาเพื่อไปใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครัง (krung, 1992, p. 431) กล่าวถึง พฤติกรรมที่แสดงความเป็นผู้นำทางวิชาการที่สำคัญของผู้บริหาร โรงเรียน 5 ประการ คือ โดยสรุปคือ 1) วางนโยบาย วัตถุประสงค์ ภารกิจที่จะต้องปฏิบัติอย่างชัดเจน มีการสื่อสารให้ผู้ปกครอง ครู นักเรียนเข้าใจตรงกัน 2) มีการบริหารการเรียนการสอน และบริหารหลักสูตรอย่างมีประสิทธิผลโดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตร ช่วยเหลือครูในการสอน และการบริหารชั้นเรียน 3) ส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเอง โดยการจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ 4) มีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนและหาวิธีการที่จะส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางด้านวิชาการและบูรณาการทางสังคม 5) ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน ดังนั้นความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงส่งผลทางตรงต่อประสิทธิภาพของครูในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ให้มีความสำเร็จทางด้านวิชาการ ตรงกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศทางการศึกษา ซึ่งภาวะผู้นำเป็นปัจจัยทำให้โรงเรียนมีความเป็นเลิศทางการศึกษา โดยมีความชำนาญในการเลือกครูปฏิบัติงานอย่างมีอิสระ กำกับติดตามกิจกรรมโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ อุทิศเวลาให้กับการปรับปรุงโรงเรียนเต็มที่ สนับสนุนและส่งเสริมครู แสวงหาทรัพยากร และเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดี รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิต บรรยากาศและวัฒนธรรม เน้นการวางแผนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและมีวัฒนธรรมโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำช่วยเปลี่ยนแปลงให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งครูผู้สอนจะมีความเชื่อมั่นและมีความพึงพอใจในการทำงานจนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียนและส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการในที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วูดส์ (Woods, 1998 อ้างถึงใน พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2547, หน้า 131) ที่ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิผล 1 แห่ง ในเมืองทัดสัน รัฐอริโซนา พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง และกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่ใช้ในการบริหาร คือการมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมเชิงวิชาการ และความเป็นผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครูอาจารย์ และส่งผลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และผลสำเร็จของโรงเรียน

อีกด้วย (จันทรานี สงวนนาม, 2533, หน้า 141; กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ, 2536, หน้า 228; ปาจารีย์ วัชชวัลคู, 2527, หน้า 64; ราชันย์ บุญธิมา, 2542 ก, หน้า 371-372; พิมพ์อร สดเอี่ยม, 2547, หน้า 131) สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2548, หน้า 255) ที่ศึกษาปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และผลงานวิจัยของ พิมพ์อร สดเอี่ยม (2547, หน้า 308) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสาขาวิชา ในระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันราชภัฏ พบว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสาขาวิชา

3.8 ประสบการณ์ทางการบริหาร

ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ทางการบริหารเป็นตัวแปรต้นระดับโรงเรียนที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก ผ่านพฤติกรรมด้านสอนของครู โดยประสบการณ์ทางการบริหารมีอิทธิพลทางลบต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมด้านการสอนของครูที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการ แสดงว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงมีผลทำให้พฤติกรรมการสอนของครูลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ในภาพรวมอยู่ในระหว่าง 5-15 ปี ถึงร้อยละ 42.50 และ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26.70 จัดอยู่ในกลุ่มที่มีประสบการณ์สูงปานกลางถึงมาก ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนโดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์สูงมาก ๆ จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงตามไปด้วย ทำให้ไม่ค่อยฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะตัดสินใจด้วยตนเองและออกคำสั่งให้ครูบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติโดยไม่ค่อยรับฟังข้อเสนอ ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนความต้องการของครูผู้สอน มีผลทำให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความคับข้องใจ ไม่ตั้งใจปฏิบัติงาน ความพึงพอใจในงานลดลง ซึ่ง ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 2001, pp. 304-305) ได้กำหนดตัวแบบของความพึงพอใจในการทำงานตามสถานการณ์ (Situation Model of Job Satisfaction) เป็นตัวแบบที่แสดงให้เห็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงาน มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ลักษณะการทำงานในองค์การ เช่น การมอบอำนาจ การกระจายอำนาจ 2) ลักษณะของงาน เช่น ความเป็นอิสระ ค่าตอบแทน ผลประโยชน์ 3) ลักษณะของบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา แรงจูงใจ ขวัญกำลังใจ ทักษะ จากแนวคิดดังกล่าว การที่ผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกมีพฤติกรรมการบริหารแบบเผด็จการยึดแนวคิดของตนเองเป็นสำคัญ ครูไม่อิสระในการทำงาน ขาดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้ความพึงพอใจในการทำงานของครูลดลง

โดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ก็จะมีผลต่อพฤติกรรมการสอนของครูลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2532, หน้า 12-17) พบว่า ครูใหญ่ที่อาวุโสมีอายุ 50 ปีขึ้นไป แม้จะมีประสบการณ์มาก แต่จะมีความกระตือรือร้นในการทำงานน้อย มีแนวโน้มที่ยึดความคิดของตนเป็นสำคัญ ประสบการณ์ที่สะสมไว้บางครั้งจะถูกนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานมากกว่าเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1.1.1 ผู้บริหารสามารถใช้ผลการวิจัย สำหรับใช้เป็นแนวทางกำหนดให้การบริหารวิชาการประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบการบริหารของผู้บริหาร พฤติกรรมการสอนของครู กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างเกิดประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษารอบที่สอง

1.1.2 ผลการวิจัย สามารถเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบถึงกระบวนการ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมของผู้บริหาร สมรรถนะของครูและนักเรียน ซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิผลการบริหารวิชาการให้มากยิ่งขึ้น

1.1.3 ผลการวิจัย ทำให้ทราบคำตอบเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนในสังกัด

1.1.4 ผลการวิจัยนี้ พบว่าประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบาย แผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนที่นำไปสู่การปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นเลิศยิ่งขึ้นในอนาคต เน้นการปฏิบัติในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาระดับประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกอย่างต่อเนื่องและมีระดับสูงขึ้นต่อไป

1.1.5 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยระดับโรงเรียน ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำ มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ดังนั้นในการสรรหาผู้บริหารสถานศึกษาเข้าปฏิบัติหน้าที่จะต้องกำหนดเกณฑ์ที่ดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญในประเด็นนี้ นอกจากนั้นควรส่งเสริมให้มีการอบรมทางการบริหารให้กับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่วนขนาดโรงเรียน มีอิทธิพลทางลบต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดนโยบาย เป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางให้เกิดความเสมอภาคทั่วถึง อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

1.1.6 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยระดับห้องเรียน ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ดังนั้น ผู้บริหารทุกระดับควรกำหนดนโยบาย เป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาครูและสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ครูมีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมและดียิ่งขึ้นต่อไป

1.1.7 จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยระดับนักเรียน ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ดังนั้น ผู้บริหาร ครู ควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรมด้านการเรียน พฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยการจัดกิจกรรมด้านวิชาการทั้งในและนอกเวลาเรียน อำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ ตอลดจนเทคโนโลยีทางการศึกษาและส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียนให้ความรัก ความสนใจ และการสร้างเสริมบรรยากาศของครอบครัวที่ดีเป็นประชาธิปไตย อันนำผลไปสู่ประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก

1.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

1.2.1 ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า พฤติกรรมการบริหารด้านการเป็นผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ โดยการกำหนดมาตรการในการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การอบรมพัฒนาการศึกษาดูงานผู้บริหารต้นแบบ การสร้างเครือข่ายการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งในเขตและระหว่างเขตพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้บริหารให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในรอบที่สอง

1.2.2 ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่าขนาดของโรงเรียน มีอิทธิพลทางลบต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบาย เป้าหมาย มาตรการในการสนับสนุนทรัพยากรในการบริหารให้กับสถานศึกษาอย่างทั่วถึง และเน้นการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางต่อไป ตลอดจนเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษาได้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา

1.2.3 จากข้อค้นพบว่าพฤติกรรมการสอนของครู มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะครูมืออาชีพ ตลอดจนสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และส่งเสริมให้ครูมีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนการสอน และครูมีพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมดียิ่งขึ้นต่อไป

1.2.4 จากข้อค้นพบว่าพฤติกรรมด้านการเรียน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ครูผู้สอนในฐานะที่เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและเป็นผู้ที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนโดยตรง ควรดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจเรียน มีความกระตือรือร้น สอนให้นักเรียนรู้จักวางแผนในการเรียน คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้ และให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนตลอดเวลา

1.2.5 จากข้อค้นพบว่าพฤติกรรมด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรจัดบรรยากาศการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนภายในห้องเรียน ภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของกลุ่มนักเรียน จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญา และยังช่วยพัฒนานักเรียนทางด้านสังคมกับกลุ่มเพื่อนด้วย

1.2.6 จากข้อค้นพบว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อระบบดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและพัฒนาให้ยั่งยืน ครูประจำชั้นควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน ให้เอาใจใส่ ติดตามผลการเรียน ให้ความรักความอบอุ่นและให้กำลังใจแก่นักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีผลการเรียนสูงขึ้น

1.2.7 จากข้อค้นพบว่าความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีอิทธิพลต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ และวิสัยทัศน์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาการผู้นำ ขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้เกิดความสำเร็จต่อไป

1.2.8 จากข้อค้นพบว่าประสบการณ์ทางการบริหาร มีอิทธิพลทางลบต่อค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของพฤติกรรมการสอนที่มีอิทธิพลทางต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ในการศึกษาประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกครั้งนี้ เป็นการศึกษาตัวแปรตามที่มีลักษณะของผลิตผลทางการบริหารวิชาการ น่าจะศึกษาตัวแปรตามที่มีลักษณะเป็นกระบวนการบริหารวิชาการ ในโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ เป็นต้น

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะประสิทธิผลการบริหารวิชาการเท่านั้น ควรศึกษาประสิทธิผลการบริหารอื่น ๆ เช่น การบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานทั่วไป เป็นต้น

2.3 ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามโดยการวิเคราะห์พหุระดับด้วยสมการถดถอย (Multilevel Regression Analysis) จึงควรมีการศึกษาในลักษณะวิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Multilevel Path Analysis) เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยต่อไป

2.4 การวิจัยครั้งนี้มีการจัดตัวแปรที่ศึกษาเป็น 3 ระดับ หากสามารถจัดตัวแปรที่ศึกษามากกว่า 3 ระดับ ควรทำการศึกษาในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือระดับในประเทศ โดยเพิ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครองหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน เป็นต้น

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University